

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Rundskriv I-1/2006

Forebygging av uønsket svangerskap og abort blant tenåringer

Innføring av fast bidragssats for dekning av utgifter til hormonell
prevensjon til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Til landets kommuner
(att: helsestasjons- og skolehelsetjenesten,
kommuneleger/fastleger),
landets fylkesmenn (helseavdelingene),
landets apotek,
høgskoler med helsesøster- og/eller jordmorutdanning

I – 1/2006

Nr.	Vår ref	Dato
I – 1/2006	200601528-/SJ	23.02.2006

Forebygging av uønsket svangerskap og abort blant tenåringer - Innføring av fast bidragssats for dekning av utgifter til hormonell prevensjon til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år

Bidragssats er dekning av utgifter til legemidler over folketrygden. Dette rundskrivet omhandler bidragssats til legemidler over folketrygden til dekning av utgifter til hormonell prevensjon for å forebygge uønsket svangerskap og abort blant tenåringer.

1. Bakgrunn

Som oppfølging av St. meld. nr 16 (1995-96) Om erfaringer med lov om svangerskapsavbrudd m.v. ble et forsøk med samlivs- og prevensjonsveiledning gjennomført av SINTEF Unimed i perioden 1998-2001. Forsøket viste at med god veiledning og økt tilgjengelighet til prevensjon kan aborttallene reduseres. Forsøket viste videre at helsesøstre og jordmødre trenger relevant utdanning for å tilegne seg den kompetansen som kreves for å bli kvalitativt gode samlivs- og prevensjonsveiledere.

På denne bakgrunn ble det fra 1. januar 2002 innført en ordning med gratis p-piller til tenåringsjenter i alderen 16 til og med 19 år, og fra 1. juni 2002 ble det innført rekvireringsrett til helsesøstre og jordmødre i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Statistisk sentralbyrås abortstatistikk viser en markant reduksjon i tenåringsaborter siden denne ordningen ble innført. Abortraten for kvinner 15-19 år har gått ned fra 18,8 til 15,7 svangerskapsavbrudd per 1000 kvinner fra 2001 til 2004. God veiledning i samliv, seksualitet og prevensjon og økt tilgjengelighet til prevensjon er viktige bidrag i arbeidet med å forebygge uønsket svangerskap og abort blant tenåringer.

2. Innføring av fast bidragssats

Fra 1. mars 2006 innføres en fast bidragssats for hormonelle prevensjonsmidler for kvinner i aldersgruppen 16 til og med 19 år. Bidraget dekkes over folketrygdloven § 5-22. Bidragsordningen erstatter ordningen fra 2002.

Ordningen omfatter nå ikke bare p-piller, men utvides til også å omfatte andre hormonelle prevensjonsmidler som p-plaster, p-ring og p-sprøyte.

I ordningen er inkludert hormonelle prevensjonsmidler i tablettform, injeksjon, plaster og vaginalring som kan rekvireres av lege, helsesøster eller jordmor. Ordningen gjelder helsesøstres og jordmødres rekvireringsrett i deres yrkesutøvelse i kommunal helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Det ytes helt eller delvis bidrag til alle de nevnte prevensjonsmidlene i tabellen på side 3.

Implantat og spiral som byttes hvert 3-5 år, faller utenfor bidragsordningen.

Bidragssatsen settes til inntil 100 kroner for 3 måneders forbruk. Det legges til grunn at de fleste kvinner vil kunne bruke et av de per i dag 5-6 billigste preparatene. En bidragssats på inntil 100 kroner vil gjøre disse legemidlene gratis. De aller fleste vil dermed kunne få hormonelle prevensjonsmidler uten egenbetaling. Departementet vil revurdere bidragssatsen dersom prisene på legemidlene endres vesentlig.

Apotek kan levere ut hormonelle prevensjonsmidler gratis når disse ikke er dyrere enn bidragssatsen, og er rekvirert til unge kvinner fra og med måneden etter fylte 16 år til og med måneden før fylte 20 år. Kvinner som bruker prevensjonsmidler som er dyrere enn bidragssatsen, må betale mellomlegget mellom bidragssatsen og den faktiske utsalgsprisen selv.

Det kan leveres ut hormonelle prevensjonsmidler for 3 måneders forbruk av gangen. Ved dokumenterte lengre utenlandsopphold kan det likevel utleveres prevensjonsmidler for inntil ett års forbruk av gangen, jf forskrift om stønad til dekning av utgifter til viktige legemidler og spesielt medisinsk utstyr § 5. Apotekene kan i slike tilfeller levere ut 6 og 13 måneders pakninger. Fradrag i prisen vil da være bidrag på henholdsvis inntil 200 og 400 kroner.

3. Om de ulike prevensjonsmidlene

Nedenfor er oppført hormonelle prevensjonsmidler som omfattes av bidragsordningen, med angivelse av om legemidlet kan forskrives av helsesøstre og jordmødre i henhold til forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek § 2-5 annet ledd, jf. vedlegg. Et hormonelt prevensjonsmiddel skal normalt ha vært på markedet i minst 2 år før det gis rekvireringsrett til helsesøstre og jordmødre. Nedenforstående tabell er oppdatert når det gjelder pris pr. 1. februar 2006.

Preparat/ original- produsent	Legemiddel- form og -type	Paknings- størrelser	Maksimal- pris fra apotek 23. februar 2006	Rekvirering jordmødre/ helsesøstre	Rekvirering lege	Kommentar
Cerazette Organon	Tabletter, minipille	3 x 28	174,70	Nei	Ja	
Conludag Pfizer	Tabletter, minipille	3 x 28	84,70	Ja	Ja	
Depo-Provera Pfizer	Injeksjon, p-sprøyte	1 ml	74,90	Ja	Ja	Skal bare gis til kvinner som ikke klarer å etterleve annen hormonell prevensjonsbehandling. Kvinnen skal gå over til andre hormonelle prevensjonsmidler så snart det er forsvarlig. Før helsesøster eller jordmor kan rekvirere Depo-Provera skal lege rådspørres. Dette skal dokumenteres i journalen.
Evra Janssen-Cilag	Prevensjons- plaster	9	294,50	Ja	Ja	
Loette Wyeth Lederle	Tabletter, p-pille	3x28	198,40	Ja	Ja	
Marvelon Organon	Tabletter, p-pille	3 x 21 3 x 28	120,50 120,50	Ja	Ja	Marvelon skal kun gis til kvinner som får uakseptable bivirkninger av andre kombinasjons p-piller. Før helsesøster eller jordmor kan rekvirere Marvelon skal lege rådspørres. Dette skal dokumenteres i journalen.
Microgynon Schering AG	Tabletter, p-pille	3 x 21	91,40	Ja	Ja	
NuvaRing Organon	Vaginalring	3	309,80	Ja	Ja	
Synfase Pfizer	Tabletter, p-pille	3 x 21 3 x 28	95,30 95,20	Ja	Ja	
Trinordiol Wyeth Lederle	Tabletter, p-pille	3x28	110,40	Ja	Ja	
Trionetta Schering AG	Tabletter, p-pille	3 x 21 3 x 28	96,90 106,20	Ja	Ja	
Yasmin Schering AG	Tabletter, p-pille	3 x 21 3 x 28	237,90 229,20	Ja	Ja	

4. Retningslinjer for helsesøstres og jordmødres rett til å rekvirere hormonelle prevensjonsmidler til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år fastsatt 31.mai 2002 av Helse- og omsorgsdepartementet med endringer av 9. februar 2006:

Veiledning i samliv, seksualitet og prevensjon til både jenter og gutter er viktig for å bevisstgjøre begge parter på deres muligheter til å forebygge uønsket svangerskap og abort, og for at de unge skal kunne foreta reflekterte valg om samliv og seksualitet. Videre er det i forbindelse med veiledningen fra leger, helsesøstre og jordmødre en målsetting å nå både gutter og jenter med informasjon om forebygging av hiv og seksuelt overførbare infeksjoner (SOI). Retningslinjene må følges nøye av helsesøstre og jordmødre, som også må samarbeide nært med leger når det gjelder brukere med risiko for eller ved mistanke om sykdom.

- Målsettingen med gratis prevensjon -helt eller delvis- til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år er et ledd i å øke tilgjengeligheten til god veiledning om samliv, seksualitet og prevensjon for å forebygge uønsket svangerskap og abort blant tenåringer.
- Sykepleiere med helsesøsterutdanning og jordmødre, begge med autorisasjon eller lisens etter lov om helsepersonell 02.07.1999 nr. 64, gis rett til å rekvirere prevensjonsmidler til unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år, jf. forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek m/vedlegg.
- Rekvireringsretten for helsesøstre og jordmødre omfatter hormonelle prevensjonsmidler inntatt på særskilt liste fastsatt av Statens legemiddelverk, jf vedlegg.
- Helsesøstre og jordmødre må ha relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon for å ha rekvireringsrett.
- Helsesøstre og jordmødre med rekvireringsrett må på resepten oppgi sitt Id-nummer som sykepleier/jordmor i Helsepersonellregisteret (HPR).
- Rekvireringsretten for helsesøstre og jordmødre gjelder kun i yrkesutøvelse i kommunal helsestasjons- og skolehelsetjeneste og hvor det foreligger et nært samarbeid med lege.
- Prevensjonsmidlene rekvireres på hvit resept, og er gratis dersom utgiftene ikke overstiger bidragssatsen på inntil 100 kroner for hver tredje måneds ekspedisjon. Ved rekvirering av et prevensjonsmiddel som koster mer enn bidragssatsen, må brukeren betale mellomlegget mellom bidragssatsen og utsalgsprisen fra apotek.
- Ved mistanke om sykdomstilstander og/eller infeksjoner, risiko for sykdom som for eksempel arveanlegg eller trombosetendens, og ved eventuelle alvorlige bivirkninger skal kvinnen henvises til samarbeidende lege i helsestasjons- og skolehelsetjeneste eller fastlege.
- Unge kvinner som nærmer seg 20 år eller er over 20 år informeres om at de kan henvende seg til fastlege/studenthelsetjeneste i bosteds-/tilflytningskommune for rekvirering av prevensjon. Jenter under 16 år henvises til samarbeidende lege i helsestasjons- og skolehelsetjeneste eller fastlege som vurderer rekvirering av prevensjon på indikasjon.
- Helsesøstre og jordmødre i kommunal helsestasjons- og skolehelsetjeneste skal oppfordre unge kvinner i alderen 16 til og med 19 år til å informere fastlegene om at de bruker hormonelle prevensjonsmidler.
- Legemiddelskade etter produktansvarsloven omfatter også prevensjonsmidler rekvirert av helsesøster eller jordmor. Forsikringsdekning vil bli vurdert som ved rekvirering av lege.
- Ved oppståtte uventede, nye, alvorlige eller dødelige bivirkninger beholder lege ansvaret for å melde dette til det regionale legemiddelinformasjonssenteret (RELIS), jf. forskrift om legemidler § 11-7 Melding om bivirkninger fra rekvirenter av legemidler.

5. Relevant utdanning for helsesøstre og jordmødre i temaene samliv, seksualitet og prevensjon

Høgskoler med helsesøster- og/eller jordmorutdanning har siden 2002 gitt tilbud om etterutdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon til helsesøstre og jordmødre som ønsker å ha rekvireringsrett. Høgskolene kan inkludere relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon i helsesøster- og jordmorutdanningene. Høgskolene kan fortsatt i samråd med Sosial- og helsedirektoratet arrangere etterutdanningskurs for helsesøstre og jordmødre som ønsker faglig oppdatering innen disse temaene. Det er avsatt midler i Handlingsplan for forebygging av uønsket svangerskap og abort, som følges opp av Sosial- og helsedirektoratet, til slike etterutdanningskurs.

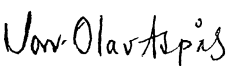
Relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon skal omfatte:

- **Gjeldende regelverk, herunder folketrygdloven § 5-22 (refusjonsordningen)**
- **Etiske problemstillinger**
- **Ungdom og seksualitet**
- **Anamnese/sykehistorie**
- **Dokumentasjonsplikt (journalføring)**
- **Farmakologi, herunder preparatomtale og bivirkninger**
- **Prevensjon og prevensjonsmidler for ungdom**
- **Sykdomslære, herunder seksuelt overførbare infeksjoner (SOI)**
- **Forebygging av SOI og av uønsket svangerskap og abort**
- **Retningslinjer for rekvireringsretten, herunder samarbeid med leger**
- **Seksuell legning, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap**
- **Formidling og veiledning i samliv, seksualitet og prevensjon**

Høgskolene skal informere helsesøstre og jordmødre med relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon om at Id-nummer som sykepleier med helsesøsterutdanning/jordmor i Helsepersonellregisteret (HPR) kan fås ved henvendelse til Statens autorisasjonskontor. Id-nummer er apotekenes mulighet til å kunne kontrollere at rekvirenten av resepten innehar relevant utdanning. Apotekene kan også be helsesøstre/jordmødre om å fremlegge dokumentasjon som kursbevis eller fagplan på gjennomført relevant utdanning. Id-nummeret skal skrives på resepten.

Dette rundskrivet avløser rundskriv I - 3/2002 datert 31. mai 2002.

Med hilsen

Jon-Olav Aspås e.f.
ekspedisjonssjef

Sissel Jacobsen
rådgiver

Kopi:

Sosial- og helsedirektoratet

Nasjonalt folkehelseinstitutt

Statens legemiddelverk

Statens helsetilsyn

Rikstrygdeverket

Statens autorisasjonskontor

Kommunenes Sentralforbund

Norges Apotekerforening

Den norske lægeforening

Norsk Sykepleierforbund

Den norske jordmorforening

Vedlegg

Vedlegg

FORSKRIFT OM ENDRING I FORSKRIFT 27. APRIL 1998 NR. 455 OM REKVIRERING OG UTLIVERING AV LEGEMIDLER FRA APOTEK (REKVIRERINGS- OG UTLIVERINGSFORSKRIFTEN)

I

Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 9. februar 2006 med hjemmel i lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.m. (legemiddeloven) § 25 b.

§ 2-5 endres som følgende: (endringen i kursiv).

”Sykepleiere med helsesøsterutdanning og jordmødre, begge med autorisasjon eller lisens etter lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell, gis rett til å rekvirere prevensjonsmidler som er inntatt på særskilt liste fastsatt av Statens legemiddelverk. Rekvireringsretten gjelder kvinner i alderen 16 til og med 19 år som ledd i yrkesutøvelse i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i den kommunale helsetjenesten. Det kreves at helsesøster/jordmor har gjennomført *relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon*, og at den enkelte har Id-nummer som sykepleier med helsesøsterutdanning/jordmor i det offentlige Helsepersonellregisteret”

Merknad til § 2-5 nytt ledd:

I henhold til forskriftene til rammeplanene for henholdsvis helsesøster- og jordmorutdanningene kan høgskolenes styrer ta inn bestemmelse om faglig innhold i fagplanene. Særskilt etterutdanningskurs erstattes av relevant utdanning i temaene samliv, seksualitet og prevensjon da høgskolene dels har integrert slik etterutdanning eller kan integrere slik etterutdanning i helsesøster- og jordmorutdanningene. Høgskolene kan i samråd med Sosial- og helsedirektoratet arrangere etterutdanningskurs for helsesøstre og jordmødre som ønsker faglig oppdatering innen disse temaene.

II

Endringen trer i kraft 1. mars 2006.

Særskilt liste fastsatt av Statens legemiddelverk

Nedenfor er oppført legemidler som omfattes av jordmors og helsesøsters rekvisisjonsrett i forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek § 2-5 annet ledd. Listen er fastsatt av Statens legemiddelverk.

Preparat/ original- produsent	Legemiddel- form og - type	Paknings- størrelser	Kommentar
Conludag Pfizer	Tabletter, minipille	3x28	
Depo-Provera Pfizer	Injeksjon, p-sprøyte	1 ml	Skal bare gis til kvinner som ikke klarer å etterleve annen hormonell prevensjonsbehandling. Kvinnen skal gå over til andre hormonelle prevensjonsmidler så snart det er forsvarlig. Før helsesøster eller jordmor kan rekvirere Depo-Provera skal lege rådspørres. Dette skal dokumenteres i journalen.
Evra Janssen-Cilag	Prevensjons- plaster	9	
Loette Wyeth Lederle	Tabletter, p-pille	3x28	
Marvelon Organon	Tabletter, p-pille	3x21 3x28	Marvelon skal kun gis til kvinner som får uakseptable bivirkninger av andre kombinasjons p-piller. Før helsesøster eller jordmor kan rekvirere Marvelon skal lege rådspørres. Dette skal dokumenteres i journalen.
Microgynon Schering AG	Tabletter, p-pille	3x21	
NuvaRing Organon	Vaginalring	3	
Synfase Pfizer	Tabletter, p-pille	3x21 3x28	
Trinordiol Wyeth Lederle	Tabletter, p-pille	3x28	
Trionetta Schering AG	Tabletter, p-pille	3x21 3x28	
Yasmin Schering AG	Tabletter, p-pille	3 x 21 3 x 28	

Utgitt av:
Helse- og omsorgsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer av denne publikasjonen fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Oppgi rundskrivkode: I-1/2006

Print: Hurtigtrykk- 02/2006 - 8500